

«Dehqonobod kaliy zavodi» AJ
Kuzatuv kengashining
2023-yil 23-iyul dagi 4/23-son qaroriga

4 - ILOVA

MUNDARIJA

- I. Umumiy qoidalar
- II. Ichki audit xizmatining asosiy vazifalari
- III. Ichki audit xizmatining huquq va majburiyatlari
- IV. Ichki audit xizmatiga qo'yiladigan talablar
- V. Ichki audit xizmatining mustaqilligi
- VI. Ichki audit o'tkazishga va uni o'tkazish natijalari bo'yicha yig'ma hisobot tuzishga qo'yiladigan talablar
- VII. Ichki audit xizmatining javobgarligi

«Dehqonobod kaliy zavodi» aksiyadorlik jamiyatining
«Ichki audit xizmati to'g'risida»gi

NIZOMI

(Yangi tahrirda)

I. UMUMIY QOIDALAR

1. Mazkur Nizom O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Qimmatli qog'ozlar bozorini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida» 2006-yil 27-sentyabrda PQ-475-son qaroriga, «Aksiyadorlik jamiyatlari va aksiyadorlarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida»gi Qonunga muvofiq aktivlarning balans qiymati eng kam oylik ish haqining yuz ming baravaridan ortiq bo'lgan aksiyadorlik jamiyatlarida ichki auditni tashkil etishga qo'yiladigan yagona talablarni hamda uning ishini tashkil etishning metodologik asoslarini belgilaydi.

2. Jamiyatda ichki audit xizmati tashkil etiladi. Ichki audit xizmati jamiyatning kuzatuv kengashiga hisobdor.

Jamiyatning ichki audit xizmati jamiyatning ijroiya organi, filiallari va vakolatxonalar tomonidan qonun hujjatlariga, jamiyat ustaviga va boshqa hujjatlariga rioya etilishini, buxgalteriya hisobida va moliyaviy hisobotlarda ma'lumotlarning to'liq hamda ishonchli tarzda aks ettirilishi ta'minlashini, xo'jalik operatsiyalarini amalga oshirishning belgilangan qoidalari va tartib-tomillariga rioya etilishini, aktivlarning saqlanishini, shuningdek jamiyatni boshqarish yuzasidan qonun hujjatlarida belgilangan talablarga rioya etilishini tekshirish hamda monitoring olib borish orqali jamiyatning ijroiya organi, filiallari va vakolatxonalarini ishini nazorat qiladi hamda baholaydi.

Jamiyatning ichki audit xizmati o'z faoliyatini, agar qonunda o'zgacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadigan tartibga muvofiq amalga oshiradi. Jamiyatning ichki audit xizmati - mazkur Nizom talablari hisobga olingan holda jamiyat Kuzatuv kengashining qarori bilan tashkil etiladigan jamiyatning ichki auditini amalga oshiradigan tarkibiy bo'linmasidir.

II. ICHKI AUDIT XIZMATINING ASOSIY VAZIFALARI

3. Quyidagilar ichki audit xizmatining asosiy vazifalari hisoblanadi:

-Jamiyat Kuzatuv kengashini ishonchli axborot bilan ta'minlash va ichki audit amalga oshirilishi natijalari bo'yicha jamiyat faoliyatini takomillashtirishga doir takliflarni tayyorlash;

-ichki audit jarayonida aniqlanadigan kamchiliklarni bartaraf etish yuzasidan jamiyat boshqaruv organlariga tavsiyalarni tekzorkilik bilan kiritish, ularning bartaraf etilishini nazorat qilish;

-ichki nazoratni amalga oshirish;

-har yili jamiyatning kuzatuvchi kengashi tomonidan tasdiqlanadigan rejaga muvofiq mazkur Nizomning 12-bandida ko'rsatilgan yo'nalishlar bo'yicha tegishli tekshirishlar o'tkazish yo'li bilan ichki auditni amalga oshirish (har chorakda va hisobot yili yakunlari bo'yicha);

-tuziladigan xo'jalik shartnomalarining qonun hujjatlariga muvofiqligi yuzasidan ekspertiza o'tkazish;

-buxgalteriya hisobini yuritishda va moliyaviy hisobotni tuzishda jamiyatning tarkibiy bo'linmalariga metodik yordam berish, ularga moliya, soliq, bank qonunlari va boshqa qonun hujjatlarini masalalar bo'yicha maslahatlar berish;

-texnik topshiriqlarni ishlab chiqishda, tashqi auditorlik tashkilotlarining takliflarini baholashda hamda auditorlik tekshirishlarini o'tkazish uchun tashqi auditorlik tashkilotini tanlashda tavsiyalarni tayyorlashda Jamiyat kuzatuv kengashiga ko'maklashish.

III. ICHKI AUDIT XIZMATINING HUQUQ VA MAJBURIYATLARI

4. Ichki audit xizmati quyidagi huquqlarga ega:

-ichki auditni amalga oshirish davomida paydo bo'ladigan masalalar bo'yicha jamiyatning hujjatlarini (rahbarning buyruqlari, farmoyishlari, boshqaruv organlari qarorlari, ma'lumotnomalar,

hisob-kitoblar, zarur hujjatlarining tasdiqlangan nusxalari va boshqa hujjatlarini), jamiyat mansabdori va mas'ul shaxslaridan og'zaki va yozma tushuntirishlar olish;

-ichki auditni o'tkazishga ko'maklashish uchun jamiyatning tegishli mutaxassislarini jalb etish.

5. Ichki audit xizmati quyidagilarga majbur:

-ichki auditni amalga oshirishda mazkur Nizom va boshqa qonun hujjatlarini talablariga rioya qilish;

-mazkur Nizomning 13 va 18-bandlarida belgilangan talablarga muvofiq hisobotlar tuzish;

-moliya va statistika hisoboti ko'rsatkichlarining ishonchligini tekshirish;

-ichki auditni amalga oshirishda olingan axborotning maxfiyligiga rioya qilish;

-jamiyatga uning mansabdori shaxslari va boshqa xodimlari tomonidan zarar yetkazilganidan dalolat beruvchi hollatlar aniqlangan taqdirda bu haqda darhol Jamiyatning Kuzatuv kengashiga xabar berish va auditorlik hisobotida tegishli yozuvni qayd etish;

-aktivlarni xatlovdan o'tkazishda va qonunda belgilangan tartibda uning o'z vaqtida amalga oshirilishini nazorat qilishda ishtirok etish.

Ichki audit xizmati qonun hujjatlariga va jamiyatning ta'sis hujjatlariga muvofiq boshqa majburiyatlarga ham ega bo'lishi mumkin.

IV. ICHKI AUDIT XIZMATIGA QO'YILADIGAN TALABLAR

6. Ichki audit xizmati xodimlari oxirgi o'n yilning kamida ikki yilida buxgalteriya hisobi, audit, moliya yoki soliq nazorati sohasida amaliy (shu jumladan o'rindoshlik bo'yicha) ish stajiga ega bo'lishi va quyidagi talablardan bittasiga javob berishi kerak:

-auditorning malaka sertifikatiga ega bo'lishi;

-O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim muassasalarida, yoxud O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlariga muvofiq O'zbekiston Respublikasidagi ta'limga tengligi e'tirof etilgan xorijiy davlat ta'lim muassasasida olingan oliy iqtisodiy ma'lumotga ega bo'lishi.

Ichki audit xizmati xodimlarini sertifikatlash tartibi auditorlarning respublika professional jamoatchilik birlashmalari tomonidan, O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi bilan kelishgan holda belgilanadi.

7. Ichki audit xizmati xodimlarining soni ichki audit maqsadlariga samarali erishish va vazifalarini hal etish uchun yetarli bo'lishi kerak hamda Jamiyatning Kuzatuv kengashi tomonidan sertifikatlangan ikki nafardan kam bo'lmagan ichki auditorlardan iborat etib belgilanadi.

8. Ichki audit xizmatiga ichki auditor sertifikatiga ega bo'lgan uning rahbari boshchilik qiladi. Har yili ichki audit xizmati rahbari ichki audit xizmati xarajatlarning yillik smetasini tuzadi va uni tasdiqlash uchun Jamiyatning Kuzatuv kengashiga taqdim etadi.

9. Ichki audit xizmati xodimlarining kasb darajasi tegishli litsenziyaga ega bo'lgan ta'lim muassasalarida muntazamlik asosida ularning malakasini oshirish vositasida saqlanishi kerak.

10. Ichki audit xizmati xodimlari Jamiyat Kuzatuv kengashi tomonidan har yili attestatsiyadan o'tkazilishi kerak.

V. ICHKI AUDIT XIZMATINING MUSTAQILLIGI

11. Quyidagilar ichki audit xizmati mustaqilligining asosiy shartlari hisoblanadi:

-ichki audit xizmati rahbarini va uning xodimlarini lavozimga tayinlash va egallab turgan lavozimidan ozod etish;

-Jamiyat Kuzatuv kengashining qarorlari bo'yicha ularga ish haqi miqdorini va boshqa to'lovlarni belgilash;

-Jamiyat Kuzatuv kengashiga bevosita bo'ysunish.

VI. ICHKI AUDIT O'TKAZISHGA VA UNI O'TKAZISH NATIJALARI BO'YICHA YIG'MA HISOBOT TUZISHGA QO'YLADIGAN TALABLAR

12. Ichki audit:

- tasdiqlangan biznes-reja bajarilishini;
- korporativ boshqarish prinsiplariga rioya qilinishini;
- buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobning holatini;
- soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarining to'g'ri hisoblab chiqilishi va to'lanishini;
- moliya-xo'jalik faoliyatini amalga oshirishda qonun hujjatlariga rioya etilishini;
- aktivlarning holatini;
- ichki nazoratning holatini tekshirish va ularning monitoringini olib borish yo'li bilan faqat ichki audit xizmati xodimlari tomonidan amalga oshiriladi. Jamiyat Kuzatuv kengashi tomonidan jamiyat ixtisosidan kelib chiqib qonun hujjatlariga muvofiq tekshirishni o'tkazishning boshqa yo'nalishlari belgilanishi mumkin.

13. O'tkazilgan tekshirishlar natijalari bo'yicha bevosita uni o'tkazgan xodim (xodimlar) tomonidan imzolangan tegishli hisobotlar tuziladi. Bunda:

- a) biznes-reja bajarilishini tekshirish natijalari to'g'risidagi hisobot quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:
  - uning bajarilishini miqdor va sifat ko'rsatkichlari tahlili;
  - uning bajarilishi ta'minlanmagan taqdirda aybdor mansabdor shaxslar ko'rsatilgan holda aniqlangan sabablari bayoni;
- b) korporativ boshqarish prinsiplariga rioya qilishni tekshirish natijalari to'g'risidagi hisobot quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:
  - jamiyat boshqaruv organlari tomonidan qabul qilinadigan qarorlarning samaraligi, uning qatnashchilari (muassislar)ning qonuniy huquq va manfaatlariga rioya etilishi tahlili;
  - korporativ boshqarish sohasida qonun hujjatlari buzilishi holatlari bayoni (ta'sis hujjatlariga rioya qilish, umumiy yig'iliqlar va jamiyat boshqaruv organlari majlislari o'tkazilishi, dividendlar to'g'ri hisoblanishi va o'z vaqtida to'lanishi va hokozalar);
- v) Jamiyatning buxgalteriya hisobi va moliya hisoboti holatini tekshirish natijalari to'g'risidagi hisobot quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:

-buxgalteriya hisobini yuritish va moliya hisobotini tuzishning belgilangan tartibiga rioya qilinishini baholash;

-aniqlangan buxgalteriya hisobotini yuritish va moliyaviy hisobotni tayyorlashning belgilangan tartibi buzilishining tavsifi;

g) soliqlar va boshqa majburiy to'lovlar to'g'ri hisoblanishi va to'lanishini tekshirish natijalari to'g'risidagi hisobot quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:

-tuzilgan va tegishli organlarga taqdim etilgan soliqlar va majburiy to'lovlar hisob-kitobi to'g'riligini baholash;

-soliqlar va majburiy to'lovlarni hisoblash va to'lashning belgilangan tartibi buzilishi holatlarini, soliq solinadigan bazani belgilashda chetga chiqishlarni bayon qilish;

d) moliya-xo'jalik operatsiyalarini amalga oshirishda jamiyat tomonidan qonun hujjatlariga rioya qilinishini tekshirish natijalari to'g'risidagi hisobot quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:

-jamiyat tomonidan amalga oshirilgan moliya-xo'jalik operatsiyalarining qonun hujjatlariga muvofiqligini baholash;

-ichki audit davomida aniqlangan jamiyat tomonidan amalga oshirilgan moliya-xo'jalik operatsiyalarining qonun hujjatlariga nomuvofiqligini bayon qilish;

y) ichki nazoratning holatini tekshirish natijalari to'g'risidagi hisobot quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:

- ichki nazorat tizimini va uning faoliyat ko'rsatishidagi mavjud kamchiliklarni bayon etish;
- jamiyat tarkibiy bo'limlaridagi jiro intizomining holati to'g'risidagi ma'lumotlar, uning xodimlari ishidagi mavjud kamchiliklar. Aktivlarning holatini tekshirish natijalari aktivlarni aniq xatlovdan o'tkazishning asoslanishini hamda ularning harakati, amalda mavjudligi va saqlanishi to'g'risidagi ma'lumotlarni o'z ichiga olishi kerak. Shuningdek o'tkaziladigan tekshirishlar bo'yicha barcha hisobotlarda jamiyat jiro etuvchi organi va uning tarkibiy bo'limlari faoliyati baholanishini, aniqlangan chetga chiqishlar va qonunni buzishlarni bartaraf etishga doir tavsiyalarni, tasdiqlaydigan hujjatlarining to'liq paketini o'z ichiga oladigan yakuniy qism bo'lishi kerak.

14. O'tkazilgan ichki audit yakunlari bo'yicha, mazkur Nizomning 12 va 13-bandlariga muvofiq, ichki audit rahbari tomonidan imzolangan yig'ma hisobot tuziladi.

15. Yig'ma hisobot:

-tahliliy qismni;

-yakuniy qismni;

-tasdiqlaydigan hujjatlarining to'liq paketini o'z ichiga olishi kerak.

16. Yig'ma hisobotning tahliliy qismi mazkur Nizomning 12 va 13-bandlariga muvofiq, ichki audit xodimlari tomonidan o'tkazilgan tekshirishlar natijalari to'g'risidagi umumlashirilgan axborotni o'z ichiga olishi kerak.

17. Hisobotning yakuniy qismi: jamiyatning jiro etuvchi organi va tarkibiy bo'limlari faoliyatiga, shuningdek likvidligiga umumiy bahoni; aniqlangan chetga chiqishlar va qonunni buzishlarni bartaraf etish bo'yicha ichki audit xizmatining tavsiyalarini hamda jamiyatning moliya-xo'jalik faoliyati samaradorligini oshirishga, korporativ boshqarishni takomillashtirishga doir umumlashirilgan takliflarni o'z ichiga olishi kerak.

18. Yig'ma hisobot ichki audit yakunlangandan keyin 10 kun mobaynida tugallanishi zarur.

19. Yig'ma hisobotlar bevosita Jamiyatning Kuzatuv kengashiga uning ko'rib chiqilishi va keyinchalik tasdiqlashi uchun taqdim etilishi kerak. Hisobotlar nusxalari tasdiqlangandan keyin jamiyat jiro etuvchi organiga taqdim etilishi kerak.

20. Jamiyatning jiro etuvchi organi ichki audit natijasida aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish chora-tadbirlarini ko'rish shart.

21. Ichki audit xizmati tekshirish davomida aniqlangan qonun buzilishlarini bartaraf etish, shuningdek umuman jamiyatning moliya-xo'jalik faoliyati samaradorligini oshirish bo'yicha chora-tadbirlarning o'z vaqtida va zarur darajada bajarilishi ustidan nazorat o'rnatilishi kerak.

VII. ICHKI AUDIT XIZMATINING JAVOBGARLIGI

22. Ichki audit xizmati xodimlari:

-o'zlari o'tkazgan tekshirishlar natijalari buzib ko'rsatilganligi; ularga taqdim etilgan yoki ular tomonidan xizmat vazifalarining bajarilishi munosabati bilan ularga ma'lum bo'lgan jamiyatning sirini tashkil etadigan axborotning maxfiyligiga rioya qilmaganligi;

-olingan hujjatlarining saqlanishi va qaytarilishi ta'minlanishi uchun javob beradilar.

23. Ichki audit xizmati auditorlik tekshirishlari davomida aniqlangan qonunni buzishlarni bartaraf etish va jamiyatning moliya-xo'jalik faoliyati samaradorligini oshirish yuzasidan ko'rilgan chora-tadbirlarga baho berilishi uchun javob beradi.

24. Jamiyatning Kuzatuv kengashi har chorakda ichki audit xizmatining tekshirishlar natijalari to'g'risidagi hisobotini eshitadi, aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish va jamiyatning moliya-xo'jalik faoliyati samaradorligini oshirish yuzasidan chora-tadbirlar ko'radi.